

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 3
Marec 1927

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Za Zadružno zvezo ali ne? (D. Doktorič).

Živinoreja in živinozdravništvo: Beli tok. Tuberkuloza ali jetika domačih živali (dr. Ravnik). Ali so belanke dobre mlekarice?

Sadjarstvo: Zakaj rodi jablana le vsako drugo leto? (F. Magajna). Saditev breskvinih divjakov s spečim očesom (dr. Vallig). Lep zgled iz sadjarstva (dr. Vallig) — s sliko.

Mlekarstvo: Mleko in krma (A. Pevc) — s tabelami.

Poljedelstvo: Spomladi okoli žita. Gospodarska kriza in gnoj (inž. Rustja).

Vinogradništvo in kletarstvo: Vinska kriza (inž. Pegan). Plante. P.

Splošno gospodarstvo: Amerika in njevo kmetijstvo (F. Magajna). Drevje ob mejnikih (Pegan). Zadruga in zavarovanje proti požaru.

Čebelarstvo: Slabiči. H. Peternel.

Zadružništvo: Omejujte prodajanje blaga na upanje (Doktorič). Posojilnice in novi zakon o zaščiti ljudskih prihrankov (D. Doktorič). Zadružna zakonodaja. Po občnem zboru. Računski zaključki za mlekarke zadruge.

Vprašanja in odgovori: št. 12: Breja kobilica oteka po trebuhu, kako naj jo zdravim? št. 13: Tele mi je poginilo na griži. Kako se temu v prihodnje ubranim? št. 14: Ali smem od vode pokvarjeno seno pokladati živini? št. 15: Ali umo-

ri apno žuželke v zemlji? št. 16: Kdaj naj se poliva železna galica in katerim rastlinam koristi? št. 17: Kje dobim jajca od kake dobre kokošje pasme? št. 18: Kako uničim slinarico na vrbah? št. 19: Ali lahko mešam gnojnico z umetnimi gnojili? št. 20: Ali smem porabljam nelicenciranega bika za svoje krave? št. 21: Kako pomagam slabotnemu in redkemu žitu?

Listnica uprave. Že do sedaj je plačalo Gospodarski list več naročnikov, kot je bilo na koncu lanskega leta vseh. To dejstvo jasno dokazuje, da je Gospodarski list vedno bolj priljubljen. Imamo pa še vedno precej naročnikov, ki so naročili list z dopisnico, ali pa so ga želeli na ogled in ga dosedaj niso plačali. Te pozivljamo, naj čim prej izvršijo svojo dolžnost in pošljejo uredništvu 12 lir po položnici, ki jo najdejo v listu. Kdor v marcu ne poravna naročnine, ne dobi več prihodnje številke.

Cena oglasom

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
$\frac{1}{2}$	60 "	200 "	300 "
$\frac{1}{4}$	40 "	120 "	180 "
$\frac{1}{8}$	25 "	65 "	100 "

Širite

„Gospodarski list“!

KILO

(BRUH)

ozdravite zanesljivo s patentnim
pasom ki ga prodaja

parfumeria E. GRAPULIN

nasproti Trgovskega doma

Restavracija Central

Gorica - Corso G. Verdi - Gorica
poslojpe Centralne posojilnice na dvorišču

Toči najboljša domača vina: vipavska,
briška, pristen kraški teran. Izborna
kuhinja, topla in mrzla jedila. Sha-
jališče trgovcev.

Postrežba točna. Lastnica
Josipina Podgornik.

T PRISTNI TROPINOVEC!!

dobite vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

Kmetovalci in vrtnarji, Pozor!

SEMENA

vrtna in cvetlična,
poljska in travniška,
dobite najboljše ka-
kovosti in po kon-
kurenčnih cenah le
pri tvrdki

VINOAGRARIA

v Gorici Piazza Vittoria
(Travnik) št. 4

Istotam dobite tudi
razne kmetijske, sa-
djarske, mlekarske,
kletarske in čebe-
larske potrebščine,
Zahtevajte cenik!!!

Lastnik
JUST UŠAJ
enotehnik in agronom

Trgovina manufakturnega blaga in izdelanih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

FURLANI ALOJZIJ

SODAR

GORICA - VIA ASCOLI 23

razprodaja nove in rabljene sode, vsakovrstne plavnike, škafe itd. Sprejema vsa v to stroko spadajoča popravila.

Albergo - Ristorante MARZINI

CORSO VERDI št. 1

POZOR!

POZOR!

Največje shajališče deželanov. — Domača kuhinja. — Gorka in mrzla jedila. — Pristna domača vina: briska, vipavska in kraški teran ter domače žganje. — Prenočišča. — Hlevi za živino. — Dvorišče za vozove.

Restavrater ALBERT TREVISAN.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

JAKOB ŠULIGOJ
URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci št. 19
(Gosposka ulica)

Zaloga najboljših švicarskih ur „UNION“ in „ALPINA“
Največja zaloga vseh drugih ur z jamstvom 2 leti časa po **najnižjih cenah.**

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

ZLATI JELEN

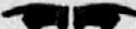
HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briska in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. Alojzij Vida.

ODLIKOVA NA
TVRDKA

IVAN TEMIL

VIA CARDUCCI 6
GORICA

Nožarna Nožarna

V zalogi se nahajajo brivne priprave znamke »GILLETTE«, rezila tudi brusim. — NOŽAR-NICA »SOLINGEN«. — V delavnici so nameščeni delavci specialisti za brusarska dela, kakor tudi za popravljanje vseh operacijskih predmetov itd. itd. — PRODAJA TUDI TOALETNE PREDMETE. — V zalogi se nahajajo najboljše pristne in garantirane bergamaške osle za brušenje kos. — Delavnica na električno gonilno silo z bogato zalogo predmetov: nožev, škarij, britev, brivnih nožev, najelegantnejših žepnih nožev, sploh vseh rezil. — BRUSI brivne in žepne nože, škarje, mesarske in knjigoveške nože, kakor tudi razne druge nože in rezila. POSEBNOST: žepne električne žarnice iz najboljših tovarn. ZA IZVRŠENA DELA JAMČI!

Kmetovalci!

Pozor! - - -

Gnojite njive in travnike in branite svoje vinograde pred škodljivci edinole z *domačimi proizvodi*.

Domača dušikova umetna gnojila so:

Amonijev sulfat z 20 — 21 % amonijakalnega dušika.

Čisti amonijev nitrat s 33 — 35 % dušika, $\frac{1}{2}$ nitratovega, $\frac{1}{2}$ amonijakalnega.

Diluiran amonijev nitrat s 15 % dušika, $\frac{1}{2}$ nitratovega, $\frac{1}{2}$ amonijakalnega.

Amonijev solfonitrat s 19.5 % amonijakalnega in 6.5 % nitratovega dušika.

Navedena umetna gnojila uporabljamo uspešno mesto dragih inozemskih dušikovih gnojil za vse rastline in vse vrste zemlje.

* * *

Domača modra galica, čistost 98 — 99 %.

Pristno žveplo Romagna sledečih znamk:

Acido Albani di Pesaro (neprekosljive kakovosti),

Extra Albani di Pesaro (90 — 100° Chancel),

Ventilato Trezza (85 — 90° in 95 — 100° Chancel),

Ventilato Italia (80 — 85° Chancel),

1° Extra Trezza (75 — 80° Chancel),

Molito Tre Stelle (70° Chancel),

Žveplo s 3 %, 5 % in 10 % **modre galice**.

To so domača, najbolj znana, najbolj priljubljena in najzanesljivejša sredstva za uspešno pobijanje peronospore oidija in najrazličnejših drugih rastlinskih zajedalcev. — — —

Montecatini - Delniška družba za mineralno in poljedelsko industrijo Glavnica 500.000.000 L.
Sedež v Milanu, Foro Bonaparte N. 35.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
letá 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto VI. Štev. 3
Marec 1927

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

D. Doktorič.

Z Zadružno zvezo ali ne?

Že triindvajset let deluje naša goriška Zadružna zveza med našim ljudstvom. Slep bi moral biti, kdor bi še danes tajil, koliko neprecenljivih zaslug ima za gospodarstvo naših krajev. In vendar vidimo toliko nasprotovanja, toliko nerazumevanja, da ne vemo, ali naj take pojave smatramo kot nehvaležnost, sebičnost, nevoščljivost, nevednost ali kaj.

Še vedno postavljajo ne samo posamezniki ampak tudi zadruge našo goriško Zadružno zvezo v isto vrsto s trgovskimi tvrdkami, bankami in še celo z mešetarji in prekupčevalci.

V vinorodnih krajih bodo kmalu potrebovali modro galico in žveplo. Kje ga bodo kupili? Pri Zadružni zvezi le če drugod ne morejo!

V Gorah premišlujejo, komu bi prodali maslo. Imajo pred sabo domačega prekupčevalca, novo Mlekarsko zvezo, Delavske zadruge, še kakšnega tržaškega trgovca, uboga Zadružna zveza pride v poštev kot zadnja v vrsti, če vsi drugi odpevedo.

Koliko dobrega bi mogle ustvariti naše organizacije, ko bi bil ves denar naših ljudi naložen le pri naših domačih posojilnicah, ki nudijo po vrhu še največjo varnost!

Kam pa nosijo naši bogataši svoje denarje? Če potrebujejo posojila, najdejo pot do domače posojilnice, ker zahteva nizke obresti, prihranke pa nosijo drugam!

Ljudstvo, kako si slepo, nehvaležno in sebično!

Pozabilo si popolnoma, kako si bilo revno in tlačeno, predno so ti tvoji najboljši sinovi ustanovili zadružne posojilnice, da so te rešili suženjstva oderuhov, da si rešilo domačo zemljo dolgov in bremen? Kmetje! Ali se nič več ne spominjate, kako so ravno naše organizacije v zadnjem dvajsetletju skušale dvigniti naše kmetijstvo z najrazličnejšimi sredstvi?

Sedaj pa primerjaj, komu daješ ti danes prednost pred domačo ljudsko, zadružno ustanovo.

Kdaj je tvoj domači prekupčevalec imel pred očmi kaj več kot le svoj lastni žep? In ti daš njemu prednost pred našo najvažnejšo ljudsko ustanovo? Kdaj so se tržaške trgovske in zadružne tvrdke brigale za vzgojo, potrebe in napredek našega ljudstva? Da se nauči razumno gospodariti in varčevati, da napreduje v vseh gospodarskih strokah vzporedno s sosednimi narodi, da reši domačo grudo vničujočih bremen, da postane naš kmet trden gospodar na svoji zemlji? Ali so se morda banke, vsaj slovenske, zavzemale za taka vprašanja?

Le trgujte z njimi, le nosite jim svoje prihranke, svoje žulje!

Le zidajte palače trgovcem in bankam in podobnim podjetjem!

Naš kmetski dom pa naj propada!

Živinoreja in živinozdravništvo

Beli tok.

Vsak živinorejec pozna, ali je gotovo slišal govoriti o tej bolezni, ki povzroča tako veliko gospodarsko škodo. Zdravljenje belega toka ni enostavna stvar, zato mora obračati naš živinorejec predvsem veliko pažnjo na odvracanje bolezni.

Kako spoznaš beli tok.

Iz sramnice stalno izteka sluznata tekočina, umazanobe, včasih rjave, pozneje mlečne barve, ki onesnaži sramnico in rep v njeni neposredni bližini. Na obeh straneh repnega korena se opaža včasih vrtnja. Na živali ne vidimo sicer sprva nikakih bolezenskih znakov. Pri dolgotrajni bolezni žival zelo shujša in množina mleka se znatno zmanjša. — Najhujše pri belem toku je, da se krava ne oplodi ter postane jalova.

Okolnosti, ki povzročajo beli tok.

Beli tok povzroča največkrat zadržanje trebila. Razen tega se rajvije beli tok med in po vnetju nožnice (kužnem katarju spolovil), po težkem porodu in končno vsled ran in okuženja na materničnem vratu in maternici sami. Tudi tuberkuloza (jetika) maternice utegne povzročiti beli tok ali kronični katar maternice. — Krava tako obolela ima v maternici do 25 litrov zgoraj omenjene sluzaste tekočine.

Zdravljenje.

Zgodi se, da bolezen ozdravi sama ob sebi. Med pojanjem namreč se vrat maternice odpre in s stiskanjem se maternica iznebi svoje vsebine. Na ta način utegne maternična sluznica ozdraviti. V izredno hudih slučajih žival tudi pogine. Lahke slučaje bolezni zdravimo z izpiranjem maternice z razkužilnimi sredstvi, ki jih spravimo vanjo s pomočjo gumijske cevi, t. zv. katetra. Za izpiranje vzamemo 5 litrov 0,5 do 1% raztopino galuna ali kreoline Pearson. S pomočjo gumijske cevi izpiramo toliko časa, dokler

ne izteka čista tekočina. — Maternični vrat je včasih tako zaprt, da ga ni mogoče razširiti niti s prstom, niti z mlačno vodo pri 40° Celzija. Edino strokovnjak zamore v takem slučaju izprati maternico s posebno pripravo.

Odvračanje belega toka.

Zato se priporoča izpirati z razkužili (2% kreolino) nožnico vseh krav ki imajo katar. Neobhodno potrebno je dalje izpiranje maternice po iztrebitvi posteljice. Pomni dobro, čim dalje odlašaj z izpiranjem, tem slabši bo izid zdravljenja. Živinorejec, ki je kupil kravo z belim tokom za — zdravo in za rejo, ima pravico razveljaviti kupno pogodbo.

Dr. Ravnik.

Tuberkuloza ali jetika domačih živali.

Tuberkuloza je kronična, nalezljiva bolezen, ki se loti ljudi in živali. Povzroča jo majhna glivica (bacil), paličaste oblike, ki jo je odkril Robert Koch.

Jetika se pojavi pri vseh domačih živalih, toda ni med vsemi enako razširjena. Pri enokopitnikih in ovcah je tuberkuloza le redek pojav, bolj pogosto jo opazamo pri prašiču; največ slučajev jetike je pri goveji živini. Dolgo se je mislilo, da se jetika ne prime koze, vendar novejši poizkusi so to mnenje pobili. Pri konju je tuberkuloza bolj razširjena kot se je domnevalo. Zahrbtna jetika pa ne napada samo domačih živali, ki živijo mnogo v zaprtih prostorih, znani so tudi slučajji jetike pri divjačini (divji prašič, srna).

Če krmimo prašiče z mlečnimi odpadki v domačem gospodarstvu, je tuberkuloza le redek pojav; drugače je, če dobijo prašiči surove mlečne izdelke iz mlekarn, ki ne odgovarjajo higijeničnim zahtevam. Mlečni izdelki takšnih mlekarn vsebujejo čisto tuberkulozne bacile, ker se dobi med mnogimi kravami tudi ena, ki bo

leha na tuberkulozi vimena. Mleko okužene krave, razredčeno z ostalim zdravim mlekom, ni nič manj nevarno in škodljivo.

Statistični podatki iz leta 1912. kažejo slučaje prašičje jetike. Na Danskem je bilo 4'69% zaklanih prašičev jetičnih, na Švedskem pa 5—6%. Malo pred vojno je bilo na Nizozemskem od vsakih 100 prašičev 11 jetičnih, po vojni pa celo 25. Podobno kot pri prašičih, opažamo večji odstotek tuberkuloze tudi pri teletih, ki so hranjeni s surovimi mlečnimi izdelki. V obče pa ni jetika zelo razširjena pri teletih.

Odrastlo govedo, ki se okužuje navadno le z vdihavanjem tuberkuloznih bacilov, — ne oziraje se na slučaje okuženja po krmi v mladosti — ni podvrženo tako velikim izpremembam pri okuženju. Dognano je namreč, da je goveja tuberkuloza skoro enakomerno razširjena v vseh kulturnih državah Evrope in to tem bolj, čim več živi govedo v hlevu. Pri natančnem pregledovanju zaklane živine se je ugotovilo, da je bolehalo vsako četrto oz. peto odraslo govedo na jetiki. Govedo, ki stalno biva v hlevu, je vedno izpostavljeno nevarnosti okuženja od strani jetične živali.

Živinozdravnik Ravnik.

Ali so belanke dobre mlekarice?

Prejeli smo sledeči dopis s Kobariškega:

Pošiljam Vam sliko svoje krave belanke. Stara je pet let. Imam od nje bika, starega dvanajst mesecev in telico, staro štiri tedne. Krava molzena pri teletu ima na dan 22 kg mleka. Lansko leto je imela pri teletu 21 kg mleka na dan. Kadar se je molzla 6 mesecev in je bila pet mesecev breja, je imela 14 kg mleka na dan. Ko se je molzla 7 mesecev, je imela 12 kg mleka na dan. V osmem mesecu molženja in šestem brejosti je imela 10 kg mleka na dan. V 9 mesecu molženja in sedmem brejosti je imela 6 kg mleka na dan. Po mojem računu je dala krava nad 40 q mleka v 10 mesecih. Kljub temu, da krava mnogo molze je mleko zelo mastno. V mlekarni merjeno ima 32 stopinj.

Gornje pismo nam dokazuje, da so tudi belanke dobre mlekarice. Mlečno živino si moramo vzgojiti z uporabo dobrih bikov (potomcev dobrih mlekaric) in razumnim odbiranjem za pleme odločenih junic. Slike, ki nam je bila poslana, žal nismo mogli uporabiti za kliše, ker je prenejasna.

Sadjarstvo

Zakaj rodi jablana le vsako drugo leto?

V našem sadjarstvu je jablana poglavito drevo. Glavno korist imamo od jabolk, ker jih lahko pridelamo v večjih množinah in ker jih lahko hranimo doma tedne in mesece po obiranju. S hruškami je križ; slabe vrste so brez vsake prave cene, dobre vrste pa zahtevajo največje nege, pravega podnebja in natančnega poznavanja njihovih kapric. Moramo jih tudi prodati takoj ko jih oberemo, če ne nam gredo v kvar. Češplje so delikatne gospodične, katerim škodi vsak ponižen dežek, ki spada ob času cvetja. Radi tega

nam pa tudi zarodijo vsake pete kvatre enkrat. Dobro ceno dosežemo zanje le redko in to po navadi takrat —, ko jih nimamo. Češnje so zares praktičnega pomena v bližinah mest, drugod so po večini veselje otrok. Visoko ceno imajo lepe breskve in marelice, zahtevajo pa gospodarja, ki jih dobro razume in ki ima zavihane rokave. Da napravim iz dolge povesti kratko, zatrdim še enkrat, da so v našem splošnem sadjarstvu največje važnosti in vrednosti jabolane.

Ampak tudi jabolane se mnogokrat ne zmenijo za naše želje. Mi bi radi, da bi rodile vsako leto, pa le vsako drugo za-

rodijo zares, če so namreč vsi pogoji zato izpolnjeni. Naša navada je, da smo v svojih zahtevah vedno preširokogrudni, kakor tista izšolana gospodinja, ki je želela od mesarja, naj ji tako razseka prašiča, da bo čim največ krač. In zakaj ne rodijo vsako leto, kakor na primer vinska trta? Preprost sadjar ne bo znal morda tega pojasniti, ker ne pozna do temelja življenjskih navad svojih sadnih dreves.

Jablana zato ne zarodi vsako leto, ker ne more. Vzrok je biološki. Rodni poganjki se ločijo od drugih po tem, da so čudno zverženi in hrapavi. Rodni poganjek napravi na svojem koncu lepo oblikovan, velik popek. Iz njega se razvije šopek cvetja, ki ga obdajajo listi. Nekaj cvetov odpade, eden, dva, trije ali celo štirje med njimi napravijo plodove. Poganjek ne raste zdaj nič, on le skrbi za nastali plod. Sicer pa, kako bi neki mogel rasti v svojo smer, če mu je plod na potu? Toda poganjku je menda znano, da bo živel še drugo leto in zato napravi ob strani plodu majhen skromen popek, v katerem je skrit vegetacijski vršiček in osnovni deli za listje prihodnjega leta, ni pa v njem nikakega zaplodka. Iz tega popka požene naslednje leto kratek poganjek a nič cvetja. Zato pa napravi novi poganjek na svojem koncu tisto leto zopet cvetni popek za sadove v bodočem letu. To je normalen razvoj, radi tega so rodni poganjki tako zverženi in radi tega rodi jablana v večji meri le vsako drugo leto.

Kajpada, vsak sadjar bo pokazal na jablano, ki mu rodi vsako leto, pa to ne izpremeni zgorajšnjega dejstva prav nič. Povsem mogoče je, da zarodi polovica poganjkov na jablani to leto, druga polovica pa naslednje, ampak isti poganjek bo tudi na njej razvil plod samo vsako drugo leto. Znabitj bi bilo dobro, če bi mogli prisiliti jablano, da bi letos le na polovici svojih rodnih poganjkov napravila cvetne popke, na drugi polovici pa prihodnje leto, gotovo bi bilo sadje mnogo lepše kot je navadno ob »polnih« letih, ko se vsaka vejica šibi pod njegovo težo: Pa kaj, ko tega ne moremo: V naši okolici raste jablana, ki je prav zanimiva

v tem pogledu. Vrste je veliki renki bovec. Krona tega drevesa se deli v dve polovici. Ena polovica zarodi eno leto, druga polovica pa naslednje; ko se ena polovica šibi pod težo obilih sadov, ne najdemo na drugi niti enega samega jabolka; naslednje leto je stvar zopet obratna.

Pol ure od naše vasi je druga zanimivost — sadovnjak, v katerem se veje jablana šibijo pod težo obilih sadov le v letih, ko so jablane v okolici vasi prazne. Zakaj ni takih izmen letin tudi pri poslednjih? Možnih vzrokov je seveda dolga vrsta, a kateri med njimi je pravi?

France Magajna.

Saditev breskvinih divjakov s spečim očesom.

Preteklo leto smo sadili enoletna drevesca, ki smo jih potem prirezali pri tleh (približno 30 cm od tal). S primernim obrezovanjem v zeleno smo vzgojili tri glavne veje in z nadaljnjim priščipovanjem smo njih število povečali na 6 oziroma 12, tako da je ob koncu leta rastlina že imela svoje popolnoma razvite veje.

Letos bomo morali nove nasade napraviti z divjaki, ki so cepljeni na speče oko, v prvi vrsti radi velikega povpraševanja po breskvah, potem pa tudi iz drugih razlogov. Iz poizkusov v drugi krajih, potrjenih tudi pri nas, izhaja, da uspevajo nasadi enoletnih divjakov s spečim očesom dobro, oziroma še boljše kot nasadi enoletnih drevesc, ki imajo dveletne korenine.

Prednost nasadov enoletnih divjakov.

Enoletni divjaki, ki so cepljeni v speče oko, se zelo radi primejo, ker imajo mlade korenike. Čim starejše je drevesce, tem težje se prime, če ga presadimo. Zato se tudi enoletni divjaki v prvem letu primeroma hitrejšje razvijajo. Razen tega so enoletni cepljeni divjaki vedno cenejši od enoletnih drevesc, kar naredi pri večjem številu naročenih drevesc precej občutno razliko. Na eno pa moramo paziti pri nakupu cepljenih enoletnih divjakov, namreč da se pri prevozu ne poškoduje vcepljeno oko.

Saditev in gnojenje.

Predno drevesca vsadimo, moramo zemljo dobro pognojiti. Na vsako drevesce bi morali dati najmanj 30 kg komposta, ali uležanega gnoja, 2 kg superfosfata in dober $\frac{1}{4}$ kg kalijeve soli. V začetku moramo drevesca pogosto zalivati s tekočimi gnojili, (gnojnico) da ostane zemlja sveža, posebno v suhi legi. Vsakih 20 do 30 dni pognojimo drevo z 2 do 3 litri gnojnice (ali z 2 do 3 žlicami čil. solitra v 3 litrih vode in sicer do konca junija.

Prvo oskrbovanje.

Ko smo drevesce vsadili, ga prerežemo 10 do 15 cm nad vcepljenim spečim očesom, tako da ostanejo še 3 do 4 divjakova očesa. Prerez napravimo poševen, z od-

rezano ploskvijo obrnjen od vcepljenega očesa, tako da dež ne curlja po debelcu čez oko, ampak po nasprotni strani. Nato namažemo vsako debelce divjaka s 3 do 4% bordoško mešanico, ki jo napravimo iz galice in apna, na isti način kot za trte. To naredimo radi tega, da se zavarujemo proti kodri (zvijanju listov), ki bi nam prav lahko uničila mlada drevesca takoj v začetku.

S pravilnim poznejšim ravnanjem lahko vzgojimo iz enoletnih cepljenih divjakov v prvem letu drevesca, ki imajo popolno razvito in lepo razraščeno vejje. Na ta način dosežemo z manjšim trudom in v krajšem času popolnoma isti uspeh kot pri sajenju enoletnih drevesc.

Dr. Vallig.

Lep zgled iz sadjarstva.

Dobro leto samo se je vodila propaganda za umno sadjerejo in že zaznamujemo precejšnje uspehe. Ne samo v velikem številu novo narejenih sadovnjakov, to je posledica razpisanih nagrad, ampak v veliki meri tudi v lepem razvoju drevesc. Vzemimo enega izmed mnogih zgledov!

Slika je posneta v sadovnjaku g. H.

Perina iz Medane. Nasad je bil narejen točno po predpisih umne sadjereje, je v dobri legi in zato tudi uspehi niso izostali. Breskvica, ki jo vidimo na sliki, je zadobila v prvem letu svojo popolno obliko. Razvila je nič manj kot 12 glavnih vej, ki so lepo in pravilno razraščene. Razen lepega in popolnega razvoja se odlikuje drevesce tudi po svoji debelosti.

Vsa tajnost tega lepega uspeha obstoji v bogatem gnojenju, ki so ga bila deležna drevesca pri vsajenju. Razen komposta, ki ga je dobila vsaka posamezna rastlina 30 kg in več, je bil nasad pognojen še z umetnimi gnojili. O pripravi komposta in njegovi važnosti je pisal *Gospodarski list* že opetovano. V danem slučaju vidimo, kako velika važnost je kompost ravno za sadjerejo. Naši kmetje naj si zapomnijo, da bodo dosegli v sadjarstvu željenih uspehov edino le tedaj, če bodo drevesca obilno gnojili.

Če že naš kmet gnoji drevju, vzame navadno svež gnoj in še tega štedi. Razsuje ga po vrhu zemlje okrog drevesa, kot bi hotel drevo posoliti. Kako naj potem drevo raste? Mlada drevesca imajo pa še večje zahteve kot stara; morajo imeti dovolj gnoja in sicer zaležanega, ker edino v njem se nahajajo redilne snovi v taki obliki, da jih drevesca lahko takoj vsrkajo in porabijo. Razen tega moramo mlade sadovnjake še prignojiti z umetnimi gnojili, s katerimi pridamo zemlji tistih snovi, ki jih gnoju in kompostu primanjkuje.

Dr. Vallig.

Mlekarstvo

A. Pevc.

Mleko in krma.

Uredništvo »G. L.« me je naprosilo, da naj bi napisal članek o vplivu krme in drugih okolnosti na toščobnost mleka. Snov je za en članek preobsežna, če hoče biti za kmeta primerno jasna in dovolj prepričevalna. Napisal bom zato več člankov, po vsebini samostojno zaokroženih.

»Krava pri gobcu molze«, pravi reklo. »Krava molze pri vimenu«, govorim na svojih predavanjih jaz — vendar more molzti le to in le toliko, kolikor je pri gobcu dobila in znala v svojem životu primerno svoji osebni zmožnosti predelati v večjo ali manjšo količino bolj ali manj mastnega mleka. Slab molzec lahko pokvari ves učinek najboljše in najbolj obilnejše krme in oslabi ali povsem paralizira (uniči) zmožnost najboljše krave-mlekarice. Molža je torej silnejši činitelj mlečnosti nego gobec — zato kličem kot uvod v svoja razmotrivanja: »*Molzi pravilno, posnemajoč čim popolnejše sesanje teleta in izmolzi vime vsakokrat do zadnje kapljice, ker dobiš s tem največ mleka. Razen tega so zadnje kapljice iz vimena najbolj mastne.*«

Kot splošno veljavno pravilo glede vezi med mlekom in krmo je: Množina mleka je odvisna v prvi vrsti od živinorejca in toščobnost mleka v prvi vrsti od krave. V drugi vrsti je množina mleka vsikdar odvisna od osebne zmožnosti (od individualne potence) krave in toščobnost mleka od krme in deloma tudi od molže, torej od živinorejca. Najboljši gospodarski uspeh bo živinorejec vendar dosegel le, ako upošteva oboje skupaj in ne eno pred drugim. S krepkim krmljenjem in najskrbnejšo molžo, z izbiro krav, ki so glede množine in toščobnosti mleka na prvem mestu, bodisi da so kupljene ali pa vzgojene. Pri odbiri bikov in telic za plemo upoštevajmo zato vedno ne-le množino, marveč tudi toščobnost mleka njihovih mater.

Živinorejca vendarle najbolj zanima vprašanje, koliko in kakšnega uspeha sme pričakovati od bolj krepkega krmljenja krav, ki jih ima v hlevu. Glede toščobnosti ti daje najboljši odgovor ta-le tabela iz buletina 222. Cornell-ske visoke šole v Zedinjenih državah (Ithaca). Ta šola je delala 4 leta poizkuse s krmljenjem 10 krav posestnika Mr. Gibsona:

Tabela 1.

Dobiček pri posameznih kravah.

Ime krave	Odstotek tolašče v 1. periodu leta 1900. pri slabšem krmljenju	Odstotek tolašče v 2. periodu leta 1901. pri boljšem krmljenju	Povišek odst. tolašče radi boljšega krmljenja
Chloe	5.64	6.26	0.62
Clover	4.82	5.39	0.57
Dena	4.27	4.79	0.52
Dinah	4.31	4.80	0.49
Patty	3.92	4.34	0.42
Polly	3.66	3.82	0.16
Rena	5.22	5.31	0.09
Rita	3.71	3.76	0.05
Stella	4.22	4.24	0.02
Tilda	4.29	4.98	0.28

Če v tej tabeli primerjamo med seboj številke osobito zadnjega stolpca, vidimo, da se je n. pr. pri kravi Polly zvišala s krepkim krmljenjem tolaščnost njenega mleka za 0.62% ali za okroglo $\frac{3}{4}$ kg masla na 100 litrov mleka. Pri kravi Chloe pa je tolaščnost mleka zbog krepkega krmljenja padla za 0.28% ali okroglo $\frac{1}{4}$ kg masla na 100 l mleka. Smejo torej napraviti take zaključek: S krepkim krmljenjem lahko zvišamo tolaščnost mleka, toda velikost poviška je odvisna povsem od osebnega razpoloženja posamezne krave. Pripomnim naj, da so v 1. periodu krave dobivale povprečno na glavo in dan vrhu druge krave po 4 funte (funt je 453.6 gramov, torej pičlo $\frac{1}{2}$ kg) krepilne krme v obliki zmesi iz koruzne lepivne moke (Maisglutenfutter) in pšeničnih otrobov. V 2. periodu se je krmilo individualno, to je čim večjo množino mleka je dala krava in čim mastnejše je bilo, tem več je dobila krepilne krme. Krepilna krma je obstojala iz zmesi bombažene, lanene in koruzne moke ter pšeničnih otrobov v izmeri 6 do 14 funtov na glavo in dan. Če pričnemo krmiti krave, ki doslej morabit niso poznale nobene krepilne krme, z orehovimi in drugimi tropinami odnosno s krepkimi krmili, znamo pri marsikteri kravi naleteti na še večji povišek tolaščnosti njenega mleka nego so meje, ki jih navaja gornja tabela.

Glasom danskih ugotovitev je uvrstiti

palmine in kokosove tropine, ki vsebujejo zelo trdo vrsto maščobe, med krmila, ki v splošnem zvišujejo tolaščnost mleka; rižovo in koruzno moko ter makove in ričkove tropine, ki vse vsebujejo zelo oljnato, redko-tekočo vrsto maščobe, pa med krmila, ki v splošnem znižujejo tolaščnost mleka; učinek vseh ostalih krepkih krmil (oljnih tropin in žitaric) je odvisen povsem od osebnosti krave. V splošnem pa mora polagati napreden maslar (zaenkrat je to udomačeno najbolj splošno edino pri danskih živinorejcih) poleti ona krepka krmila, ki napravljajo maslo bolj trdo in pozimi ona, ki ga napravljajo bolj mehko.

Bolj važen nego direktni vpliv krepkega krmljenja na odstotni povišek tolaščnosti mleka, je indirektni vpliv takega krmljenja, odnosno odstotni povišek mleka in vsled tega tudi celotne, radi krepkega krmljenja več pridelane množine tolašče v kg. Tudi tukaj naj govori številke od istih 10. krav.

Tabela 2.

Tedenska produkcija mleka v funtih.

Ime krave	M l e k a			T o l š č e		
	1. 1900 funt.	1. 1901 funt.	Povišek v odst. 1. 1901	1. 1900 funtov	1. 1901 funtov	Povišek v odst. 1. 1901
Chloe	89.8	112.8	25.6	3.8	4.5	18.4
Clover	83.9	121.6	44.9	3.6	5.8	61.1
Dena	83.2	119.8	44.0	4.0	6.5	62.5
Dinah	88.9	122.0	37.2	3.8	5.1	34.2
Patty	106.1	162.2	52.9	4.5	7.8	73.3
Polly	84.9	120.1	41.5	4.8	7.5	56.3
Rena	124.1	175.3	41.3	4.6	6.7	45.7
Rita	113.7	149.9	31.8	4.5	6.5	44.4
Stella	85.4	136.0	60.3	4.4	7.3	65.9
Tilda	103.4	187.0	80.9	3.8	7.0	84.2
Povprečni povišek v %			46.0			54.6

Pridelek mleka in tolašče v funtih v tej tabeli predstavlja povprečno tedensko produkcijo vsake posamezne krave v teku njene mlečnostne dobe, to je od otelitve pa do časa ko je prenehala molzti. Povprečni povišek, ki se je dosegel s krepkim krmljenjem leta 1901. znaša za mleko vseh 10. krav 46% ali

slabo polovico več nego pri slabšem krmljenju leta 1900. Tolšče v mleku pa se je pridelalo 54,6% ali za dobro polovico več pri dobrem krmljenju l. 1901. nego pri slabšem l. 1900. Toda če primerjamo med seboj številke v obeh stolpcih z našim »Povišek v odstotkih l. 1901« vidimo, da je krava Chloe, ki je glasom l. tabele tudi dala l. 1901. za 0,28% manj mastno mleko, zvišala pri krepkem krmljenju svojo mlečno množino komaj za 25,6% ali le za eno četrtino in količino iz vsega njenega mleka dobljenega masla komaj za 18,6 ali le za eno dobro šestino; nasprotno pa je krava Tilda, ki je glasom l. tabele zvišala sicer tolščobnost svojega mleka pri krepkem krmljenju l. 1901. prav neznatno ali komaj za 0,05%, zvišala množino svojega mleka za 80,9% in množino iz tega dobljenega masla za 84,2% ali po domače, dala je pri krepkem krmljenju skoraj še enkrat toliko mleka in še enkrat toliko masla nego pri slabšem krmljenju. Če bi bili obedve kravi dobili enako množino krme, bi bilo mleko od krave Chloe za 51% ali za okroglo polovico dražje nego mleko od krave Tilda; toda krmilo se je, kakor sem omenil pod tabelo l. z ozirom na to, kako so krave vračale krepilno krmo, bodisi v množini večje množine mleka, ali pa v povišanju tolščobnosti. To naj si naš živinorejec prav posebno zapomni: krave, pri katerih je škoda za vsak kilogram otrobov, ki ga

dobijo, ker je zavrženo in so krave, pri katerih je smrten greh, da ne dobijo vsaki dan 5 kg oljnih tropin in druge krepilne krme. Če fant nima talenta za učenje, ga ne sili v višje šole in če krava nima zmožnosti za mlečnost, ji ne vsiljuj drage krepke krme — pri obeh bo velik kup stroškov za izgubljen trud. Po drugi strani pa je škoda za toliko izgubljenih talentov — ne le pri ljudeh, marveč tudi pri živini.

Mlečnostna zmožnost posameznih krav spoznamo, če primerjamo koliko jih stlačimo pri gobcu notri in koliko prihaja pri vimenu ven, upoštevajoč množino in tolščobnost mleka. Vendar ne smemo prezreti tudi vrednosti gnoja, ki je po krepkem krmljenju v prav veliki meri boljši. O krmljenju krav bom napisal nekaj več v prihodnji številki lista.

Mlekarni pozor!

Vse mlekarske zadrugne, ki hočejo naročiti novi Hoybergov aparat za natančno določanje tolščobe v mleku, prosimo, da se takoj prijavijo Zadr. zvezi v Gorici. Kompletan aparat za 6 poizkusov bo stal okrog 400 lir, to je približno 200 lir manj kot Gerberjev aparat. Določanje tolščobe s Hybergovim aparatom je zelo enostavno. Glavna njegova prednost je, da nima centrifuge. Določanje maščobe z Gerberjevim in Hoybergovim aparatom bo opisal »Gospodarski list« v prihodnji številki.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Spomladi okoli žita.

Takoj ko nastopi pomlad, moramo gledati njive, ki smo jih posejali z žitom. Mogoče je zmrzlin rastlinice privedignil, izrul jih iz zemlje in so radi tega obsojene, da povenejo pod solčnimi žarki, ker ne bodo dobivale iz zemlje ne hrane ne vlage. Tako žito bi morali prevleči z valjarjem. Pri nas ima redko kateri kmetovalec pravcati valjar, kot

se jih dobi v trgovinah kmetijskih strojev. Za naše majhne razmere, kjer nimamo kmetovalcev, ki bi pridelali na vagone žita, tako valjarji niti potrebni niso. Za valjar porabimo lahko vsak hlod, katerega na koncih tako opremimo, kot so opremljeni valjarji za ravnanje cest.

Ako pregledamo žitno polje, bomo mogoče tudi opazili, da je žito marsikje

tako redko, da se ga ne izplača pustiti na njivi. Mogoče bi celo kazalo njivo zopet preorati in vsejati kaj drugega. V tem oziru se pa ne smemo prenahtati, ker tudi pri žitu je mogoče isto kot pri repi. Za repo je namreč boljše, da je vsak korak ena, kot da bi bila ena pri drugi. Žito se v dobro pognojeni njivi močno razraste in da lahko primeren pridelek kljub temu, da je bilo redko. Ako pa je žito le prereditko, je boljše, da vsejemo kaj drugega.

V razvoju zaostalim žitom moramo pomagati s čilskim solitrom, ki je izborno navrhno gnojilo in ga že mnogi naši kmetovalci uporabljajo vsako leto. Ni potrebno mnogo tega gnojila. Na vsakih 100 štirjaških metrov (10 m dolg in 10 m širok, ali 20 m dolg in 5 m širok kos zemlje) zadostuje pol do 1 kg čilskega solitra, katerega moramo enakomerno raztrositi po vsej površini. Pred trošenjem moramo čilski soliter zdrobiti.

Marsikje bomo mogoče tudi opazili, da je med žitom mnogo plevela. Marsikateri plevel je potrebno izruti z roko, mnogo ga pa tudi uničimo, če žito prebranamo, to je da prevlečemo njivo z navadno zobčasto brano.

Prananje žita pa ima še drug pomen in ne samo odstranjevanje plevela. Z brano zemljo kolikor toliko zrahljamo, zrak ima več dostopa do korenin in rastlinice bujnejše poženejo. Res bomo z brano izruli tudi katero žitno rastlinico, a za njo naj nam ne bo žal, ker se bodo sosedne boljše razvile.

Najboljše pa je, da spomladi žitna polja pognojimo z gori omenjeno količino čilskega solitra in ko smo soliter raztrosili, da njivo še prevlečemo z brano. To opravilo ne bi smelo izostati spomladi, ako hočemo v resnici nekaj pridoesti k »bitki«, oziroma »zmagi žita«, ki je koncem koncev vprašanje tudi našega žepa. inž. Rustja.

Gospodarska kriza in gnoj.

Pravijo, da se nam slabo godi, tudi na lastni koži to občutimo. In vendar ne uporabljamo vseh pripomočkov, da bi si gospodarsko pomagali.

Že marsikateri naš naprednejši kmet je uvidel, da se spozna kmetsko gospodarstvo po ravnanju s hlevskim gnojem in gnojnico. Kdor pusti gnojnico teči iz gnojniščne jame po klancu, je slab gospodar. Komur veter raznaša gnoj in kjer imajo kokoši prost dohod na gnojnišče, da tam po mili volji brskajo, pri takem gospodarju je gotovo mizerija v hiši, ali pa gre gospodarstvo rakovo pot.

Mnogo kmetovalcev širom naše dežele si je opomoglo baš s pravilnim ravnanjem pri gnoju. Pest gnoja v resnici ni mnogo vredna, a naš stari pregovor »zrno do zrna pogača« ima svojo veljavo tudi tukaj. Vsakoletno izgubi kmet samo v naši deželi težke tisočake vsled slabega gospodarstva z gnojem.

Pa ne samo doma, tudi na polju naši ljudje ne ravnaajo pravilno z njim. Navadno ga razpeljejo po njivi in puste tam na kupu, kot je baš slučajno padel iz koša. Dež ga izpira, veter ga piha in iz gnoja izginja polagoma najdragocenejša snov, to je amonijak (plin, ki zavdarja v nos). — Ne bi stalo mnogo, ako bi gnoj vsaj nekoliko obsuli z zemljo ter tako zabranili amonijaku, da bi ne izginjal v zrak. Ponekod gnojne kupe obsipavajo, morali bi jih povesod.

Najboljše bi bilo seveda, ako bi prišel gnoj takoj pod zemljo, kot je prišel iz gnojnika. Gnojnik je prostor, kjer naj se gnoj izdela, segnije, ko ga pa prepeljemo na njivo, glejmo, da ga takoj spravimo pod zemljo. Tako bo gnoj izgubil najmanj amonijaka, katerega mnogi kmetovalci drago plačujejo v obliki čilskega solitra, žveplenokislega amonijaka in apnenega dušika.

Nekateri trdijo, da spoznamo naprednega kmetovalca po tem, koliko umetnih gnojil porabi sorazmerno s površino svoje zemlje. Ako kmetovalec porabi sorazmerno mnogo umetnih gnojil in pri tem tudi skrbi za pravilno ravnanje z domačim gnojem in gnojnico, potem je v resnici napreden kmet. Ako pa kupe mnogo umetnih gnojil in ne skrbi za domača gnojila, potem je tak kmet čisto navaden zapravljevec.

Vlada je izdala precej strog zakon o gnojnikih in gnojniščnih jamah. Ako bo do zahtevali, da se zakon izpolnjuje »po besedi«, bo marsikdo hudo prizadet. Ker risten pa je ta zakon na vsak način, ker

marsikomu bi bilo potrebno vtakniti nos — v gnoj, potem šele bi se mogoče zavedel, da se zida blagostanje iz malega in da je pri kmetovalcu važen vir blagostanja ravno gnoj. inž. Rustja.

Vinogradništvo in kletarstvo

Inž. Pegan.

Vinska kriza.

Letošnje leto je leto splošne gospodarske krize. Vzrok je dviganje vrednosti lire od strani vlade, denarna kriza, ki se je pojavila radi tega, poslabšan položaj konsumentov vseh vrst in sploh vse posredne in neposredne posledice deflacije, to je znižanja obtoka papirnatega denarja, v svrhu povečanja njegove vrednosti. Letošnje leto je pa tudi leto poostrene vinske krize. Tudi ta je v precejšnji meri povročena od splošne gospodarske krize, ki je izpraznila žepe pivcev. Je pa še drug vzrok, da je vinska kriza letos tako velika, namreč vedno naraščajoči konsum (uporaba) vina, ki prihaja iz notranjosti države. Naše vino je sicer prijetno, aromatično, toda v splošnem za par odstotkov šibkejše nego vino iz notranjosti Italije. Ker je cena italijanskega vina iz notranjosti kljub višjemu odstotku alkohola nekoliko nižja kot je cena našega domačega vina, ni čudo, če zapelje marsikaterega gostilničarja, da meša »italijansko« vino z vodo in mu prida nekaj domačega. Na ta način si zaslužek podvoji in denarci se kar trkljajo v žep, če zna z mešanjem dobro manipulirati, da vinu dober okus ohrani, oziroma da mu dober okus naredi.

In mi? Mi smo tako neumni, da se pustimo goljufati in pijemo kršчено vino, mesto svojega lastnega. Komu ostaja vino v kletih, ker ni kupca? Našemu kmetu. Kdo je prisiljen prodati vino za vsako ceno, ker rabi denarja, in lagati sosedu, da ga je prodal dražje? Naš kmet. Kdo popije vedno več krščenega vina v gostilni? Naš kmet. Kdo je v veliki meri

kriv, da ostaja vino v kletih in da ga mora kmet v stiski prodati za vsak denar? »Mizerija« pravi kmet, jaz pa pravim, kmet sam. Zakaj bi dolžili mizerijo, ali pa morda gostilničarje, saj so vendar svojo obrt začeli zato, da bi kaj zaslužili in je popolnoma naravno, da bodo vedno kupili le tisto vino, pri katerem bodo največ zaslužili. Mi sami smo krivi, vsak naš človek, ki pije kršчено vino, je kriv, da je naše vino poceni in da ostaja v kletih. Pomislimo dobro in ne bo nam težko spoznati, da smo mi sami tisti, ki se bijemo z bičem po hrbtu in se gospodarsko uničujemo.

Potrebno bi bilo, da to enkrat spoznamo in se tega zavedamo. Potem pa je naša naloga, odpraviti to zlo. Kjer se prodaja kršчено vino, bi ne smel iti v gostilno noben naš človek, tudi če bi se tam točilo cenejše. Naša zahteva bi morala biti: v naše gostilne naše vino in nobeno kršчено!

Kako naj to dosežemo? To vprašanje je težko, zelo težko. Popolnoma rešiti se sploh ne da, da pa se narediti mnogo. Imamo svoje gospodarske organizacije, zahtevajmo od njih, naj se lotijo reševanja tega vprašanja. Kjer se toči kršчено vino, naj ne prestopi naša noga praga, zahtevajmo povsod naše vino in prepričajmo se, ali je res naše ali ni. Vprašanje je resno in veliko, na njem zavisi blagostanje vseh naših vinorodnih krajev, zato ga ne prezrimo in začnimo ga reševati čimprej.

Plante.

Revne in siromašne so naše plante, posebno v krajih, kjer je večina vinogradov v rebri. Na vinograde kmet pazi,

plante pa oskrbuje le mimogrede, kadar ima pač čas. Izjemo delajo seveda kraji, kjer je večina vinskega pridelka v plantah. Tam kmet zanje skrbi, jih okopava, škropi pravočasno z galico in izvršuje sploh vsa dela redno in v pravi čas. Drugače je pri plantah, ki jih smatra kmet za več ali manj postransko stvar in se briga le za vinograde. Te nudijo mnogokrat tako žalostno sliko, da se človeku nehote vzbudi misel: zakaj prav za prav kmet še drži planto v njivi, zakaj raje ne izkoplje trt?

Ali se plante sploh splačajo, ali vrnejo kmetu stroške, ki jih je imel ž njimi, ali mu poplačajo njegovo delo in oskrbovanje? V krajih, kjer tvorijo večino vinskega pridelka, da, ker so dobro oskrbovane. V krajih pa, kjer so zapostavljene in pridejo šele zadnje na vrsto, tam so plante le v škodo njivam in ne plačajo niti ono malo truda, ki so ga prejele. Trta je pač taka, da zahteva popolne in redne oskrbe, ki jo tudi plača, pri slabi oskrbi pa odpove popolnoma. Če imamo namen plante dobro okopati, pognojiti, o pravem času škropiti in žveplati in sploh držati jih v redu, potem jih lahko

pustimo med njivami. Če pa tega ne moremo storiti v polni meri, je edina pomoč, da jih izkopljemo, ker so nam na njivi samo v napotje. Vzamejo nam najmanj poldrugi meter prostora, ki ne rodi ničesar, en meter v njivo pa so posevki majhni in slabi, radi sence, ki jo dela planta. Če je na vsaki strani njive planta, izgubimo torej od 3 do 5 metrov rodovitne zemlje. Ali nam dajo plante razen vrnjenih stroškov za galico, žveplo in naše oskrbovanje vsaj toliko koristi, kolikor bi je dobili iz zemlje, na kateri rastejo, če bi jo posejali? Pri slabem oskrbovanju prav gotovo ne. Pomisliti moramo tudi, koliko sitnosti imamo pri oranju njive, ki ima ob straneh plante. Če hočemo orati do kraja, moramo imeti poseben plug, sicer trte poškodujemo. Pod trtami pa moramo na vsak način kopati, kar nas nemalo zamudi in tudi precej stane. Kako lahko je orati njivo, ki nima plant, kako hitro in gladko gre delo od rok.

Oskrbujmo plante, kakor zahtevajo, da bomo imeli od njih korist in ne zgube, slabe plante pa brez pomišljanja izkopljimo.

Pegan.

Splošno gospodarstvo

F. Magajna.

Amerika in njeno kmetijstvo.

Mislimo si zdaj našega človeka, ki je »kupil farmo«. Nakup zemljišča ga je posušil in v devetdesetih slučajih od sto je gotovo, da nima nadaljnih fondov, da bi črpal iz njih vsaj eno leto. Z radostnim srcem se poslovi »za vselej« od rudnikov ali tovarn in se naseli na svoji »kmetiji«, ki ni nič drugega kot pust in neočiščen del pokrajine. Znabiti še premore toliko, da si zbiže kočo, nakar začne s čiščenjem. Trpljenje, ki se mu podvrže, je nepopisno. Muči se od zore do mraka, uspeh njegovega truda je pa ničev. On čisti, on se žiga, on prekopava, ker nima pluga niti

živine za oranje. Strada z družino. Potem sadi krompir in seje oves. Končno spozna, da bo poginil od vsega. Da se reši, išče posojila. Umevno je, da mu denarni zavodi zelo malo ponudijo na njegovo neobdelano posestvo in tako spozna zopet, da tudi od te strani ne more pričakovati pomoči. Koncem konca je prisiljen vrniti se v rudnike ali tovarne, da si zopet kaj prihrani. V tem času se največkrat zgodi, da izgubi pogum in proda posestvo za vsako ceno, navadno tisti tvrdki, od katere ga je kupil.

Približno ista pesem se ponavlja pri »homesteadih«, to je zemljiščih, ki so last države in ki jih slednja podari naselnicam.

kom pod gotovimi pogoji zastonj. Treba je veliko denarja, da more človek začeti v pustinji s kmetovanjem. Poleg tega so pa državna posestva, ki so danes nasešljencem na razpolago, samo ostanki, ki jih nihče noče. Večinoma so nerodovitne puščave, v slabem podnebju, ali pa tako daleč od naselbin in želez. postaj, da je povsem nemogoče prodati pridelke ali pa kupiti potrebščine. Marsikdo se pač nadeja, da bodo pod njegovim zemljiščem zaloge mineralnega olja (petroleja), skladi premoga ali kake drugačne rude, toda vse to je samo igra in neznansko majhen je odstotek tistih, ki so obogateli potom svojih podzemeljskih zakladov.

Človek, ki hoče uspeti na zemljišču, ki je ob njegovem prihodu neobdelano, mora imeti najmanj dvakrat toliko denarja kot ga je stal nakup zemljišča, po vrhu vsega pa mora biti železne vztrajnosti, nezlomljive pridnosti in potrpežljivosti. Le po nepopisnem trudu in samozatajevanju bo končno uspel.

Večje ugodnosti ima, kdor ima zemljišče v bližini kakih rudnikov ali tovarn. V takem slučaju dela na zemljišču po nekaj mesecev na leto, v ostalem času pa služi v industriji. Vsako leto mu gre lepše in končno lahko zapusti tovarno za vedno.

Najlepše od vsega je pa, če more kupiti že razdelano kmetijo, ki ima potrebna poslopja, morda tudi živino in orodje. Taka posestva so seveda zelo draga, če so kaj vredna, zato je treba že visoke svote, kakršne v devetsto devet in devetdesetih slučajih od tisoč naš slovenski delavec nima in če jo ima — gre rajši v mesto, si kupi prijazno hišo, začne morda s trgovino, morda pa še nadalje služi industriji, ki mu nudi več udobnosti od kmetijstva.

Slovenski delavec, ki misli postati v Ameriki farmer, naj najprej dobro prešteje svoje prihranke, potem naj se potom slovenskih časopisov obrne na slovenske farmerje, da mu sporočijo, kakšne prilike nudijo zemljišča v njihovih krajih. Ameriški slovenski kmetje zelo radi pomagajo novincem z nasveti in

pozneje, če se priselijo med nje, jim pomagajo tudi dejanski.

Kmet — naseljenec v Zedinjenih državah severne Amerike.

Kadar si izbral državo in kraj v njej, ne stori še odločilnega sklepa, nego obrni se za nasvet na državni kmetijski odbor (State Board of Agriculture), ki ti bo dal brezplačno najpopolnejše in najresničnejše podatke o kraju, kamor se misliš naseliti. Vlada Združenih držav namreč dobro pozna vrednost in pomen kmetijstva, zato pomaga v tem oziru kolikor more. Vsaka država v ameriški Uniji ima svoj lasten kmetijski odbor, vsi ti odbori se pa osredotočujejo v federalnem kmetijskem oddelku v Washingtonu (U. S. Department of Agriculture). Potrebno je, da povem nekaj zanimivosti o tem oddelku.

Kmetijski oddelek Združenih držav izda vsako leto knjigo »Programi dela — Programs of Work«. V njej je na kratko povedan ves načrt tega oddelka za naslednje leto. Navzlic temu šteje knjiga nad šeststo strani drobnega tiska.

Oddelek zbira in proučuje podatke, ki jih dobi od vseh strani dežele. Trudi se za čim največji prospeh kmetijstva, ki je temelj narodnemu življenju. Izvaja vse mogoče zakone v varstvo zdravja in blagostanja ameriškega ljudstva, nadzira pripravljanje živil in zdravil, strogo skrbi za varstvo koristnih ptičev in drugih živali, skrbi za državne gozdove in nešteto drugega.

Leta 1918. so ameriške klavnice pobile za meso šestdeset milijonov živali, vse pod nadzorstvom posebnega urada (Bureau of Animal Industry). Biološki oddelek, ki je veja kmetijskega oddelka, je v istem letu na trinajstih milijonih akrov sveta posul tone in tone zastrupljenega žita, da uniči škodljive glodavce. Oddelek, ki proučava in ocenjuje pridelke (Bureau of Crop Estimates), ima v službi okoli dvesto tisoč poročevalcev, ki mu redoma mesec za mesecem pošiljajo poročila o pridelkih in kako se razvijajo letine. Za izboljšanje podeželskih cest je kmetijski oddelek

Združenih držav v letih 1916—1921 posmagal različnim državam s čedno svotico osemdesetih milijonov dolarjev. Danes so vse količkej važne ceste po Združenih državah najprej betonirane, vrhu betona posute z drobnim peskom nekoliko centimetrov na debelo in na tem pesku leži tlak iz najfinejše opeke. Urad za proučevanje prsti ima ogromne mape, na katerih je natančno označeno, kakšna prst je v tem ali onem kraju Združenih držav, in kemična analiza iste. Vremenoslovni urad gradi in postavlja opazovalne postaje, ki naj pazijo na morebitne nevihte in proučuje ognjeniške pojave. Celo po otokih Zpadne Indije je razpostavil postaje, da pazijo na hurikane. Druga veja tega oddelka zopet vodi uničujočo vojno proti vsem vrstam škodljivcev. Oddelek se trudi kolikor more, da poveča pridelke, zato sili in posmaga, da se izboljša obdelovanje. V enem samem letu je prirastek obdelanega in posejanega oziroma zasajenega sveta znašal 22 milijonov akrov. Skupna obdelana površina je v Združenih državah leta 1918 merila 289 milijonov akrov. Isto leto je dežela producirala približno devetnajst in pol milijard funtov mesa — približno za štiri milijarde funtov več nego v letu 1914.

Neka veja kmetijskega oddelka, ki se imenuje States Relations Service — služba za zvezo med državami, je zaposlena z vzgojevalnim ali izobraževalnim delom v ogromnem obsegu. Po vsej deželi so raztrešeni strokovnjaki, ki dajejo nasvete in direktno poučujejo kmete v umnem kmetijstvu. Približno 2500 je takih potovalnih učiteljev, ki imajo vsak svoje odmerjeno okrožje. Poleg teh je še skoro dva tisoč drugih učiteljev, ki poučujejo kmetijske gospodinje v modernem gošpodinjstvu, v konserviranju sadja in drugačnih pridelkov itd. Eni in drugi teh strokovnjakov ustanavljajo med mladino na kmetih razne klube, n. pr. Perutninarski klub, Prašičjerejski klub, Klub za pridelovanje koruze, Klub za konserviranje sadja itd. Vsi ti klubi imajo namen vzbuditi v mladini veselje do kmetijstva. Strokovnjak zbere dečke

iz ene vasi skupaj in ustanovi Klub, recimo za prašičjerejo. Vsak deček, ki pristopi, dobi od svojega očeta v dar in oskrbc mladega pujska. Odslej ga mora sam negovati. Umevno je, da mu deček znosi vse najboljše. Ob določenem času, ko mora prašič z živiljenjem plačati vso skrb in delo, pride strokovnjak. Pod njegovim nadzorstvom prašiča zmerijo in stehtajo. Tisti deček v vasi, ki je zredil najdebelejšega prašiča, dobi prvo nagrado, drugi drugo itd., kolikor je pač nagrad. Pa tudi prašič je samo njegov! Oče mora pozabiti, da je pujska daroval in ne sme se spomniti, da je bila vsa krma njegova, da se je pujssek debelil na njegov račun. Deček proda prašiča komur hoče, navadno očetu, kajpada. Izkupiček gre v hranilnico, kajti prihodnje leto ne bo dobil pujska zastoj, nego ga bo moral kupiti od očeta, potem bo moral plačati nekaj tudi za krmo. Ti klubi so v veselje odraslim in v vzpodbujajo mladini. Da je njihov pomen nad vse važen, vemo že vsled tega, ker ameriški mladeniči kaj radi uhajajo s farm v rudnike, kjer ni delo tako dolgotrajno, še rajši pa v mesta, ki jim nudijo več zabav.

Končno je ameriški kmetijski oddelek največji izdajatelj agrikolturnih informacij. Do tritisoč različnih brošur in knjižic izda na leto brezplačno. Vsak jih dobi, če le vpraša po njih. Vseh teh knjižic tiska do sto milijonov kopij ali izvodov, pa tudi več. Poleg tega ogromnega potopa kmetijske literature je še brezplačni list »Farmers' Bulletin«, ki ga izdaja vsaka država zase, v korist svojih kmetov.

Drevje ob mejnikih.

Zraven sosedove njive imam hrast, ki ima en del vej na sosedovo stran. Sosed zahteva, naj ga posečem, ker mu dela škodo. Meni je pa hrasta žal in na koncu koncev, kaj je meni mar sosedova škoda. Hrast je na mojem in ga bom posekal ko bom jaz hotel in ne takrat, ko bo zahteval sosed. Tako je rekel kmet, ki je dal mnogo na sebe in na svojo veljavo. Sosed pa je mislil drugače in je ponoči posekal na hrastu vse veje, ki so visele na njegov

svet in še nekaj drugih, češ, tudi jaz vem, kaj je pravica. Drugi dan dopoldne, ko je pastir prignal živino s paše, je povedal gospodarju, kaj se je zgodilo. Ta je bil ves iz sebe nad predrznostjo ničvrednega bajtarja in je šel hitro v mesto k odvetniku. Prvi odvetnik, ki ga je obiskal, ni hotel prevzeti tožbe, šel je k drugemu, ki jo je prevzel. In kaj je sledilo? Pravda za oslovo senco, ki je požrla stotake njemu in sosedu. Ali je bilo vse to potrebno, za prazen nič? Veljava, to je tista grda napaka, ki je še vedno ukoreninjena med nami. Radi veljave se pretrpi vse, tudi cela premoženja gredo mnogokrat na boben — radi veljave. Gospodarski list dobiva vedno in vedno od vseh strani vprašanja o hrastu, ki je zraven mejnika, o akaciji, ki tvori živo mejo, o trtah, ki so zasajene tik ob mejniku, o vejah, ki segajo nad sosedovo njivo, o koreninah, ki rastejo na sosedovo zemljo, o listju, ki pada na njegov svet itd. Na vsa ta vprašanja odgovarjamo: Če imaš na meji hrast, ki dela sosedu škodo, poseči ga in vzrok razprtije in sporov bo za vedno odstranjen. Če ima sosed zraven tvojega drevo, ki ima veje na tvojo stran in če ti to drevo ne dela nobene škode, pusti ga, naj raste in prinaša sosedu korist. Če prinaša drevo ob mejniku sosedu korist in tebi škodo, dogovorita se sporazumno, kaj bi bilo boljši, ali pustiti ga, ali ga posekati. Če boš vedno tako ravnal, boš zadovoljen ti in tvoj sosed in vsako nesporazumljenje in prepiranje bo izključeno.

Nekoč, ko sem bil še majhen, me je poklical stari oče k sebi in me peljal po vseh mejnikih. Bila je nedelja in hodila sva celo popoldne okrog. Na polju se je ustavil pri majhni črešnji. Bilo je lepo, mlado drevesce, ki je ravno začelo roditi. Stari oče mi ga je pokazal in je rekel: Vidiš, dragi moj, to drevo raste dve do tri pedi od mejnika. Ko bo večje, bodo visele veje na sosedovo, njegovi otroci bodo trgali češnje, tudi veje mu bodo lahko lomili, ker ne bodo naše. To drevo je obsojeno na smrt. Boljši je, da ga takoj uničim, kot da bi bilo svoj čas vzrok jeze in razprtije. In vzel je iz žepa foveč, pripognil gibčno drevesce k tlom in ga

s par krepkimi potegljaji odrezal. In je še pristavil: Tako naredi z vsakim drevescem, ki raste ob meji, ko boš sam svoj gospodar. Uniči in odstrani ga, ko je še mlado, da ti ga ne bo pozneje žal in da ne boš imel radi njegove jeze in preprirov.

Moder in pameten nasvet! Koliko sovraštva in jeze bi odpadlo, ko bi se ga ljudje držali.

Zadruga in zavarovanje proti požaru.

Mogoče bi danes ne pisali o tem v Gospodarskem listu, če se ni dogodil v zadnjem času slučaj, da si je izbral ognjeni jezik za svojo žrtev poslopje zadrugne mlekarnice, ki ni bilo zavarovano. Da bi prištedil na času, je spravljal mlekar zvečer pepel, pomešan z žarečim ogljem v lesen zaboj. Drugo jutro je uporabil žerjavico, ki je ostala v pepelu še živa, da je napravil ogenj. Vse je šlo lepo v redu, nobenemu ni prišlo niti na misel, da bi to moglo imeti kake slabe posledice. In vendar jih je imelo; vsaj domneva se, da je ogenj zakrivil tisti nesrečni zaboj z žerjavico. Pa najsi je vzrok tudi v kaki drugi stvari, eno dejstvo ostane, da je namreč mlekarna pogorela. Vidimo torej, da je popolnoma napačno mnenje, ki je bilo razširjeno po naših gorskih mlekarnah: čemu zavarovati mlekarsko poslopje in stroje, ko pa v mlekarni ni ničesar, kar bi se moglo zažgati. Ta zadnji požar mlekarnice opominja resno, da je dolžnost načelstva vsake zadruga, da zavaruje zadrugno poslopje in premičnine proti ognju. Boljše je, plačati majhno zavarovalnino in biti gotov, kot pa v slučaju požara trpeti tako veliko škodo.

Toda kdor misli, da je ta požar naše mlekarnice kaj ostrašil, se moti. Ponekod so sicer takoj naročili mlekarju, da mora paziti na ogenj in na žerjavico in mu prepovedali, da ne sme nad žerjavico ponoči sušiti nobene stvari, posebno pa ne drv. Da bi se bila pa katera izmed zadrug spomnila, da bi bilo dobro, če bi zavarovala svoje poslopje in stroje, o tem nam ni znano ničesar. Bo moral priti prej še kak požar, ki bo nastal na drug način, potem se bo mogoče kdo zmislil, da je vendarle dobro, če se zavaruje. Zadrugni

načelniki, pomnite da upravljate združeno imetje in da ste članom odgovorni za vsako škodo, ki jo sami zakrivite. Če bi vas zadela nesreča, da bi vam zgorelo

zadružno poslopje, ali bi združniki ne zahtevali lahko od vas s popolno pravico odškodnine, če niste poslopja zavarovali? Premislite!

Čebelarstvo

Slabiči.

H. Peternel v Bukovem žlaku.

Ena največjih nesreč za čebelarstvo so slabiči, ki so glavni vzrok neuspehov premnogih čebelarjev. Slabič je panj s tako pičlim številom čebel, da posamezne komaj zmagujejo potrebna dela v panju in zunaj njega.

Slabič je podoben kmetiji z majhnim številom delavnih moči, kjer opravljajo vsako delo prepozno, kjer vsak posamezni ud družine komaj zmaguje najnujnejša opravila. Umevno je, da je vsak nevoljen, ker je z delom preobremenjen, in si krajša življenje s prevelikim naporom. Pri takem kmetovanju so dohodki malenkostni, ker se opravi vsako delo prepozno, zato vkljub večjemu naporu le površno. Prepozne setve zore prenažno in dajo drobno zrnje, z odraslim plevelom zaraščene njive je težko pleti, plevelno seme se že otresa in na njivi zeleni za plevicami mlad plevel. Tako gre leto za letom, večno trpljenje, uspehov — nikjer. —

Ugovarjal mi bo mogoče kdo, da je pri čebelah drugače. Toda prav tako! Slabič si opomore šele, ko je že čas medene žetve. Do takrat se šele razvija, čebele nanašajo komaj za sproti, ko je pa v panju dovolj čebel za bero, pa manjka skoraj že povsod paše. Ako pa je je takrat še dovolj, se ni mogel slabič z njo okoristiti in čebelar je ob spomladni med, ki ga v kupčiji visoko cenijo.

Marsikateri čebelar misli, da pridelek medu ni odvisen od moči panja, ampak da ostaja čebelarju od panja, ki ima 10.000 čebel, 5 kg medu, od panja z 20.000 čebelami pa 10 kg. Napačen račun!! Trdim, da je pri čebelarstvu še

usodnejše nego pri kmetijstvu, ako manjka družine — čebel. Kmetijsko gospodarstvo lahko zmanjšamo, mogoče nam je, da nekatere njive zasejemo s krmo, si nabavimo strojev, ako ni dovolj družine, pri čebelni družini ni pripomočka. Čebelna družina je odvisna od naraščanja, na vedno se porajajoče vrste mladice, ki stopajo na mesto oslabeledih k delu, in to prenavljanje je tako pogosto, da se mora vršiti v pašni dobi neprenehoma, ako nočemo, da družina oslabi.

Množiti se morejo čebele le ob primerni toploti, ob primerni hrani, oziroma negovanju, in ob dobri matici. To so trije pogoji, brez katerih ni uspeha. Pomudimo se malo pri njih.

Prvi pogoj je primerna toplota. Ker ni v panju drugega netiva za toploto kakor baš toplota čebelnega telesa, je umevno, da toplota raste s številom čebel. Panj sam je ne proizvaja, pa naj bo katerega koli sestava, ampak jo le tem bolje drži, čim boljše je narejen. Ne more pa biti noben panj narejen tako, da bi vzdrževal toploto tako, da bi bilo v njem povsod 35—36 stopinj, kolikor je pač potrebuje zalega, ako je zunaj ponoči hladno. Šele v poletnem času, ko je vnajša toplota trajno nad 15°, je ves notranji panjev prostor dovolj topel za zalego. Spomladi, ko je obnovev čebelne družine najbolj potrebna, ker kmalu obnemorejo starejše čebele, ki so prestale zimo in ker se jih dan na dan mnogo izgubi na paši zaradi hladnega vremena — je obnovev čebelne družine odvisna od toplote v sredini čebelnega gnezda. Umevno je, da je tem večje čebelno gnezdo, čim več je čebel, tudi je tem več satja v območju toplega čebelnega

gnezda ter tem več toplih celic za zalego na razpolago. Dočim se v zgodnji pomladi izvale v močnem panju cele trume mladice, jih izpodredi v istem času slabič komaj za prgišče. Ni čudno, da stвори, ko pomrjejo stare čebele, njegov naraščaj zopet slabiča.

Pa poreče kdo: » Resnica, a treba je zožiti plodišče, pa si čebele kmalu opomorejo.« Na to odgovarjam: Ne da se ugovarjati, da se dajo doseči ob okoliščinah in v nekaterih letih lepi uspehi z zožitvijo plodišča. Doseže se resnično včasih, da se nekateri slabiči lepo razvijajo, a žal ne vedno. Velikokrat nastopi gorko vreme, ki traja več tednov in nudi že primerno pašo, čebele razširijo čez

mero gnezdo in zalego, nato nastopi višharno vreme, čebel ostane mnogo zunaj, mraz pritisne, čebele se stisnejo tesneje skupaj, da rešijo vsaj to, kar se da rešiti. Najmanj je, da ostane slabič dolgo slabič, utegne se pa tudi zalega prehladiti in nastati ugodna prilika za strašno morilko naših ljubljenc — za gnilobo.

Ne maram torej slabičev, ampak družine, ki delajo dosti velika gnezda, v katerih živi dosti zalege. Ako nastane slabob vreme, da se izgubi mnogo čebel, bom rajši šele takrat zožil plodišče, oziroma ga boljše zavaroval z odejami, da se gnezdo preveč ne stisne in da zalega ne pogine.

(Konec prihodnjič.)

Zadružništvo

D. Doktorič.

Omejujte prodajanje blaga na upanje!

Neštetokrat smo naše konsumne za druge opozorili v našem listu in v ustnih razgovorih na razne njihove bolezni. Žal naši nasveti ne najdejo zadostnega odmeva.

Kolikokrat smo voditelje konsumov opozarjali na dejstvo, da imajo zasebni trgovci pred zadrugami večinoma eno veliko prednost: trgovec dela z lastnim, zadruga z izposojenim denarjem. Računajte, kaj pomeni v denarju ta prednost: trgovec prodaja lahko in brez vsake težkoče blago toliko odstotkov ceneje, kolikor mora zadruga plačevati obresti za izposojeno glavnico. Iz tega razloga je trgovcu, ki dela z lastnim denarjem, tekmovanje z zadrugo zelo olajšano.

K temu prihajajo še druge važne prednosti: zasebni trgovec je navadno trgovsko bolj izvežban in spreten kot voditelji konsumov in sam svoj gospodar, vsled tega nobenemu odgovoren.

In vendar hočejo voditelji konsumov tekmovati s trgovci. Modrost, previdnost in izkušnja nas drugače učijo.

V bilancah konsumnih zadrug tvorijo

zelo velike postavke računi dolžnikov za blago. Kakšno gospodarstvo je to?

Prva skrb dobrega gospodarja mora biti, da postane neodvisen od tujega denarja, ker vsaka gmotna odvisnost je združena z omejitvijo lastne svobode.

Kako bomo prišli do tega, če za prodano blago ne dobimo takojšnjega plačila?

Zadruga mora biti vedno dobro preiskrbljena z blagom, če hočemo, da uspeva. To blago je pa treba plačati! A s čim, če nimamo denarja in če kupci za blago ne plačujejo?

Zato se mora zadruga zadolževati pri dobaviteljih, kar je zopet nerodna odvisnost. Zadruga ni več svobodna pri izberih svojih dobaviteljev, da kupuje po prosti volji le od najboljšega ponudnika najboljše blago, ampak iz strahu, da dobavitelj ne ustavi kredita, je prisiljena kupovati le pri njem, čeprav njegovo blago ni niti najboljše kakovosti niti najcenejše.

Tako izgubi konsumna zadruga svojo svobodo in neodvisnost in postane v dejstvu le podružnica svojega bogatega dobavitelja.

Pravijo, da ni mogoče zavračati dosledno kupcev, da bi jim ne zaupali blaga. Če jim zadruga ne kreditira, pa jo zapustijo in gredo k trgovcu.

Pa tudi pošten in soliden trgovec ne bo preveč kreditiral. Zgodovina nas uči, da so zasebniki s takim kreditiranjem mnogokdaj spravljali namenoma kmetstvo posest na boben. Saj je bilo to eno najpriljubljenjših sredstev starih oderuhov.

Ali naj sledijo naše zadruge oderuhom na tej poti? Ali nimajo zadruge zraven trgovanja še mnogo važnejši namen, da skušajo povzdigniti *nravnost* našega ljudstva? In zato morajo z vsem svojim poslovanjem vplivati vzgojevalno na našo javnost in delovati na to, da se za treje razvade, ki so našemu ljudstvu v gospodarsko in nravno škodo.

To je seveda težko! In vsak človek ni sposoben, da vodi naše ustanove srečno do ciljev, ki jih hoče doseči zadrugištvo.

Lahko je ustanavljati zadruge, a velika umetnost, jih dobro voditi!

Posojilnice in novi zakon o zaščiti ljudskih prihrankov.

Z ozirom na novo vpeljeni zakon o zaščiti ljudskih prihrankov smo razposlali vsem našim posojilnicam navodila in tiškovine, kakor nas je obvestila Associazione Nazionale fra Casse Rurali v Rimu. Vse od posojilnic podpisane prijave smo pregledali, dopolnili ali popravili, kar je bilo treba, in poslali na pristojno mesto. Nekaj zmede je nastalo ponekod radi različnega postopanja raznih funkcionarjev. Tudi županstva so posebej dobila svoja navodila. Razen majhnih izjem so se naše posojilnice držale točno naših navodil, kar bi vsem za vselej priporočili, ker drugače nastanejo zmede. Naše tajištvo je stopilo v stik z vodstvom zavračevalca Banca d'Italia v Gorici, da bomo v bodoče postopali v vseh teh zadevah sporazumno.

Kar se tiče računskih zaključkov, velja sledeče. Vse posojilnice z neomejenim jamstvom (take so vse naše rajfajzovke) morajo izročiti ali poslati najbližji

agenciji zavoda B. d. It. 3 izvode računskih zaključkov v teku enega meseca po njihovem odobrenju na občnem zboru. Priporočamo, naj se čim prej zaključijo računi in sestavijo bilance tudi pri posojilnicah, ki jih še niso, da si naše zadrugištvo pridobi ugled tudi radi notranjega reda.

Za posojilnice z omejenim jamstvom veljajo še druge določbe, tako morajo predlagati mesečne situacije in prijavljati posojila, ki bi presegala petino premoženja. To pa za naše rajfajzovke ne prihaja v poštev.

O vsaki težkoči ali če bi kje zakon drugače tolmačili naj nas članice takoj obvestijo.

Zadrugiška zakonodaja.

Uradna »Gazzetta Ufficiale« od 25. februarja t. l. števil. 46 je prinesla kr. zakonski odlok od 10. februarja 1927, števil. 196, ki določa, da v zadrugiških podjetjih ne sme imeti noben član nad L 30.000 deležev. Posamezen delež mora znašati najmanj L 100, ne sme pa presegati Lir 500.

Po občnem zboru

morajo zadruge poslati:

a) *Zadrugiški zvezi*: Zapisnik občnega zbora in računski zaključek;

b) *Prefekturi*: Dva računski zaključka;

c) *Sodniji*: Predlog o vpisu novih članov načelstva in o spremembi pravil, ako je občni zbor o tem sklepal;

č) *Davkariji*: Računski zaključek.

d) *Agenciji zavoda Banca d'Italia* tri izvode računskega zaključka. To velja samo za posojilnice!

Članice Zadr. zveze naj pošljejo Zvezji po občnem zboru natančen zapisnik, v katerem so zapisani vsi sklepi in vse spremembe, ki jih je sprejel občni zbor. Za pravilno prijavo poskrbi potem Zadrugiška zveza sama, če jo zadruge prosijo, naj to uredi.

Uporabljajte nove dvojezične tiskovine računskih zaključkov, ki jih je založila naša Zadrugiška zveza.

Računski zaključki za Mlekarske zadruge.

Zadružna zveza je te dni izdala popolnoma nove dvojezične tiskovine za računske zaključke, ki odgovarjajo razdelniku, kot je bil vpeljan pri lanskem knjigovodskem tečaju v Cerknem. Na letošnjih tečajih bo zvezin revizor, g. Fegic

udeležencem zopet tolmačil, kako se vodi novi razdelnik, in pokazal, kako se računski zaključki z uporabo novih tiskovin. Z vpeljavo tega novega priprostega načina knjigovodstva se bo prav gotovo marsikje odpravilo mnogo nerednosti in pomanjkljivosti. Nove tiskovine so že na razpolago; kdor jih želi imeti, naj se obrne do Zveze.

Vprašanja in odgovori

Dosedaj smo objavljali vprašanja naročnikov brez njih podpisa oziroma začetnih črk imena, priimka in kraja, ker je večina tako želela. Prišli pa so nekateri naročniki, ki so hoteli, da se pod vprašanje napiše njih ime. Ker je uredništvu Gospodarskega lista ležeče na tem, da vprašalcem ustreže v vsakem oziru, kolikor more, zato se bomo v prihodnje tudi v tem oziru ravnali po želji naročnikov. Prosimo zato, naj vsak vpraševalec pod vprašanje tudi napiše, ali hoče, da se njegovo ime objavi v celoti, ali samo z začetnimi črkami, ali pa sploh ne, da bi se objavilo.

Prejeli smo mnogo vprašanj glede kavcije. Vsem vpraševalcem, o katerih je bilo dvomljivo, ali jo morajo plačati ali ne, smo poslali poseben vzorec, da ga izpolnijo, napišejo na kolekovani papir od šestih lir in izročijo občinski komisiji.

Opozarjamo ponovno vse prizadete, posebno zadruge, da je zakon pooblastil občinske komisije, da v dvomljivih slučajih odločajo, ali mora prizadeti delati prošnjo za licenco ali ne.

Vprašanje št. 12: Imam kobilo 17 let staro, ki je že 10 mesecev bjeja. Pred tednom sem opazil, da oteka po trebuhu. Sprva je bila otekline mehka in je hitro naraščala, sedaj pa je trda in ne raste več. Drugače je kobila živa in ima dober tek. Kaj je vzrok otekline, kako naj jo odstranim?

Odgovor: Otekline po trebuhu pri ko-

bili je najbrže povzročena po nepravilnem obtoku krvi (v venah = privednicah). Ako je otekline neboleča, jo moramo na dotičnem mestu masirati. Kobilica se mora na prostem premikati. Izčistiti jo je treba z oljem (1/2 litra) ali Glayberjevo soljo (1/2 kg). Naslednjega dne dobro vpliva črna kava, kateri primešamo nekoliko do- brega žganja.

Vprašanje št. 13: Imel sem dve teleti, lepi, zdravi in o pravem času oteleni. Zadojil sem jih pravilno. Trikrat sta sesali obe, v četrto pa že nista hoteli več. Dobil sta grizo, oči so jima upadle in dlaka se je namršila. V 36 urah je bilo tele zdravo in je že poginilo. Kaj je vzrok tako nenadnemu poginu telet?

Drežnica.

Odgovor: Griža v Vašem hlevu je povzročena po bacilih. Predvsem je potrebno izločenje blata n. p. z ricinovim oljem (40 gr) na kamiličnem čaju; izvrstno učinkuje živalsko oglje, po 2 žlici, 2—3 krat dnevno. — Dobro je pridati ječmen ali kuhovini lanu malo krede ali magnezije (3—5 gr). Dalje naj se vlija v črevo 1% raztopino lizola ali kreoline.

Novorojenčki so slabotni, zato jim dajte surova jajca z malo galunom, malo črne kave in vina. Iztrebke in izločke se morajo odstraniti in hlev temeljito razkužiti. Če le mogoče spraviti brejo kravo par tednov pred porodom na ločen kraj. Priporočljivo je izprati nožnico krave pred in po porodu. Preprih tudi škoduje.

Vprašanje št. 14: Imam pokvarjeno, od vode umazano seno. Ali ga smem pokladati živini?

Odgovor: Če ste od povodnji zmočeno seno dobro posušili in pri spravljanju pod streho posolili, tako da je ostalo dobro, potem ga lako krmite živini. Če pa je seno plesnivo in se iz njega praši, ni uporabno za krmo. Plesnivo seno je zdravju živine nevarno. Po njem dobi živina koliko in tudi lahko pogine. Po praviti se tako seno ne da. Če imate en del sena, ki sicer ni plesnivo, ampak izprano od dežja in vode in zato manj vredno, mešajte ga z dobrim senom. Po prej ga dobro otrosite, če je na njem ostalo kaj zemlje.

Vprašanje št. 15: Ali koristi apno za pokončavanje žuželk, ki razjedajo krompir? A. K. Osek.

Odgovor: Krompir uničujejo z razdejanjem največ bramorji (ličinke navadnega rujavega hrošča) in strune (ličinke majnega hrošča = pokalice). Proti njim trošenje apna ne pomaga. Mnogo jih uniči krt, zato ga pustimo pri miru in ne lovimo ga in pobijajmo bramorje in strune pri oranju. Poizkusite zakopati zvečer v zemljo na več mestih sveže krompirjeve olupke, ki privabijo strune, zjutraj jih potem pobijte. Gnoj zakopan jeseni v kupih v zemlji privabi s svojo toploto bramorje, da v njem prezimujejo. Predno nastopi toplo pomladansko vreme odkrijte kupe in pobijte bramorjevo zalego. Je še več drugih sredstev za pokončavanje bramorjev in strun, ki pa pomagajo le v manjši meri. Prečitajte tudi prihodnje vprašanje.

Vprašanje št. 16: Kdaj naj se poliva železna galica in katerim rastlinam koristi? A. K. Osek.

Odgovor: Gotovo mislite na našo notico, ki smo jo priobčili v decembrovi številki lanskega letnika, da železna galica, pomešana z gnojnico (na 100 litrov gnojnice 1/2 kg železne galice) ugodno učinkuje na raščo rastlin in da prežene tudi bramorje in razne druge podzemeljske ličinke. Železno galico lahko uporabite povsod, kjer polivate gnojnico. Pa

zite samo, da je ne vzamete več kot smo navedli. Če boste to sredstvo uporabili, obvestite nas o uspehih.

Vprašanje št. 17: Kje dobimo jajca od kake dobre kokoške pasme?

Odgovor: Obrnite se na g. župnika Kosa v Otaležu, on Vam je najbližji.

Vprašanje št. 18: Imam več vrb (bek), ki jih vsako leto napade slinovka, takoj ko začnejo zeleneti. Drevesca mi pešajo in veje za vežnjo trt niso mnogo vredne. Kako naj si pomagam.

Odgovor: Najboljše sredstvo proti vsem vrstam polžev in tudi proti slinarici na vrbah je neugašeno apno, ki jim vzame iz telesa vodo, se na ta način ugasi in jih osodi. Zdrobite ugašeno apno v droben prah, dajte ga v navaden žveplalni meh in poprašite z njim dobro vrbe takoj, ko so se pojavile na njih slinarice. V slučaju potrebe poprašite lahko pozneje še enkrat.

Vprašanje št. 19: V gnojnično jamo se mi je nateklo razen gnojnice mnogo vode, tako da je gnojnica slaba. Ali naj jo mešam z umetnimi gnojili? Kdaj naj to naredim?

Odgovor: Ker je Vaša gnojnica razredčena, jo morate politi malo več kot bi jo sicer. Gnojnici primanjkuje največ fosforja, zato primešajte na vsakih 100 litrov 4 kg superfosfata in šele potem polivajte.

Vprašanje št. 20: Ali smem uporabljati nelicenciranega bika za svoje krave?

Odgovor: Vam odločno odsvetujemo, da ne bi prišel v konflikt z oblastvi, ker zakon se je začel strogo izvajati. Ker imate v Vašem kraju malo licenciranih bikov, Vam svetujemo, naj mlekarska zadruga kupi enega za člane.

Vprašanje št. 21: Imam zelo redko pšenico, ker sem jo sejal kasno in mi je deloma pozebla. Kaj naj naredim z njo? Ali pomaga gnojenje z umetnimi gnojili?

Odgovor: Za redko, slabotno in rumenkasto žito je najboljše zdravilo čilski soliter, ki ga raztrosite po pobranem žitu.

Tržni pregled

Žito vseh vrst je šlo v februarju s ceno navzdol. Zadnji dvig lire se je posebno poznal na cenah inozemske koruze, ki je v malo dneh padla precej znatno. Letos je razloček od lanskega leta na našem trgu samo pri rumunski koruzi, ki s svojo nižjo ceno spodrina jugoslovansko.

Živina: Cene živini so se nekoliko izboljšale, ker se je zmanjšal uvoz iz inozemstva. V naše kraje pride precej kupcev iz notranjosti kraljestva, ki še dobro plačajo živino. Toda kaj pomaga, ko pa je cel trop posredovalcev, od katerih vsak nekaj zasluži na račun kmeta.

Krma: Marsikdo je držal seno in čakal, da bo doseglo tudi pri nas tiste neverjetne cene, ki jih je imelo v Italiji, toda se je varal. Več kot do gotove mere ne gre in tudi ni šlo. Mogoče je pa tudi večje popraševanje po živini povzročilo, da cene niso šle več navzgor.

Vino: Stojimo pred dejstvom, da je treba kupiti modro galico in žveplo za zavarovanje novega pridelka pred boleznijo, star pridelek pa je še vedno marsikje v kleti. Kaj narediti, od kod vzeti denar, to vprašanje in tarnanje slišimo od naših ljudi dan na dan. Mnogo je vzrokov, da nam vino ostaja, en velik vzrok pa smo mi sami, ker pijemo v gostilni rajše cenejše »godlje« kot pa pristno domače vino.

Mleko in mlečni izdelki: Februar, ki je bil za mlekarne precej mršav, je za nami. Z zaupanjem gledamo naprej, v pričakovanju, da ta edini vir dohodkov naših Gor ne bo zlagal, ampak da bo vzdržal svojo ceno, za kar se moramo boriti z vsemi silami.

Gospodarske potrebščine: Letos je popraševanje po superfosfatu zelo živo, kljub temu, da se je prodalo mnogo več žilindrov kot lansko leto. To je dokaz, da

naši kmetje uporabljajo umetna gnojila v vedno večji meri. To je tudi potrebno, brez tega bi gospodarsko vedno bolj propadali. Tudi čilski soliter in kalijeva sol gresta hitro iz skladišča. Sploh opažamo, da naši nasveti o umnem gnojenju zemlje in krmljenju živine, ki smo jih širili vedno in ob vsaki priliki, niso ostali brez uspeha. Tako moramo iti naprej, to je prava pot!

MALI OGLASI.

Imam na prodaj trte cepljene in divjake, kakor tudi sadno drevje vseh vrst. Na zahtevo pošljem cenik. — Ivan Tavčar, Ivanjigrad p. Komen.

Za mejo bi rad zasadil akacijo. Kdor bi mi jo lahko prodal ali dobavil, naj sporoči upravi »Gospodarskega lista«.

Imam na prodaj vozne vzmeti, osi, kolese in ostale dele, iz katerih bi se napravili lepi in praktični vozovi za mlekarje. Josip Vilhar, Št. Peter na Krasu.

Nemški zgodnji krompir dobite pri Zadružni zvezi v Gorici, pri Ivanu Uršiču v Kobaridu in pri Kmetijskem društvu v Cerknem.

Prodamo skoro novo tovarniško pipo od 120 l po ugodnih pogojih, ker je za našo mlekarno premajhna. Ponudbe pošljite na Zadružno zvezo v Gorici.

Prodamo 2 sirarska kotla švicarskega sistema. Večji drži 8 hl, je popolnoma nov in nerabljen, manjši 120 litrov. — Vprašanja naslovite na Zadružno zvezo v Gorici.

Okrajna posojilnica v Kanalu

Redni občni zbor

se vrši 25. t. m. ob 2.30 pop.
v uradnih prostorih.

DNEVNI RED :

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računa za poslovno leto 1926.

Odbor.

Mirodilnica
(drogerija) „**DIANA**“

Gorica, Via Rastello št. 27

Na drobno

Na debelo

Zaloga

raznovrstnih kemičnih proizvodov
- medicinalnih zelišč - suhih in
oljnatih barv - firnežev - čopičev
- ščetki - toaletnega in navadnega
mila - čistil in pripomočkov za
vino - sirišča tekočega in v prahu
- bakrene in železne galice - žvepla
- čilskega solitra - zamaškov, cevi
in drugih izdelkov iz kavčuka itd.
Blago prvovrstno, cene zmerne,
postrežba točna in solidna, za kar
jamči in se priporoča

ANTON MERVIČ, lastnik.

Gospodarske knjige:

Bellé: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami — Humeck: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami —

Humeck: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami — Domači živinozdravnik — Domači zdravnik —

Nasveti za hišo in dom — Naše gobe — Reja domačih zajcev

Izšla je knjiga

našega odličnega strokovnjaka A. Pevca: **Sirarstvo**. Obsega 286 strani
s 132 lepimi slikami. Knjiga bo predvsem dobrodošla našim zadrugam.

Noben mlekar ne sme biti brez nje.

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske,
šolske in tudi druge urade, papir, razglednice itd. dobite v

Katoliški knjigarni

v Gorici - Via Carducci šte. 2

G. RUZICKA

RIESSNER - GORICA

NUNSKA ULICA
številke 10 in 3

Prodajalna mrtvaških predmetov

Ustanovljena 1879

Kodrič Angelj

trgovina jestvin

Gorica, Via Morelli št. 4

priporoča cenj. odjemalcem iz mesta in dežele svojo trgovino in zalogo specerijskega in kolonjalnega blaga.

Za solidno in konkurenčno postrežbo jamči!

Tomasetti Italico

Corso Verdi 31 (nasproti Trgovskemu domu)

Zaloga ročnih kovčkov, pletenih košev, listnic, ženskih torbic, kopit i. t. d. i. t. d.

izdeluje in popravlja.

Obiščite nas in primerjajte naše nizke cene — brez obveznosti nakupa.

Tovarna dežnikov

skladišče klobukov in čepic

FR. POLETTI
na Travniku št. 7

bogata zaloga dežnikov in vseh vrst palic. Izvršuje vse vrste popravkov hitro in solidno.

Na debelo Na drobno

Autocar

Impresa trasporti

s. a g. l.

GORICA, Via Rismondo št. 8

Telefon inter. 303

Prevzame prevoz vsake vrste, posebno stavbenega lesa, katerisibodi dolžine tudi iz gozda.

Zaloga bencina
in petroleja

B. P.

Nadomestni deli „SAURER“

Masivni plašči za kolesa
tov. avtomobilov „HUTCHINSON“
s stiskalnico za pritrditev.

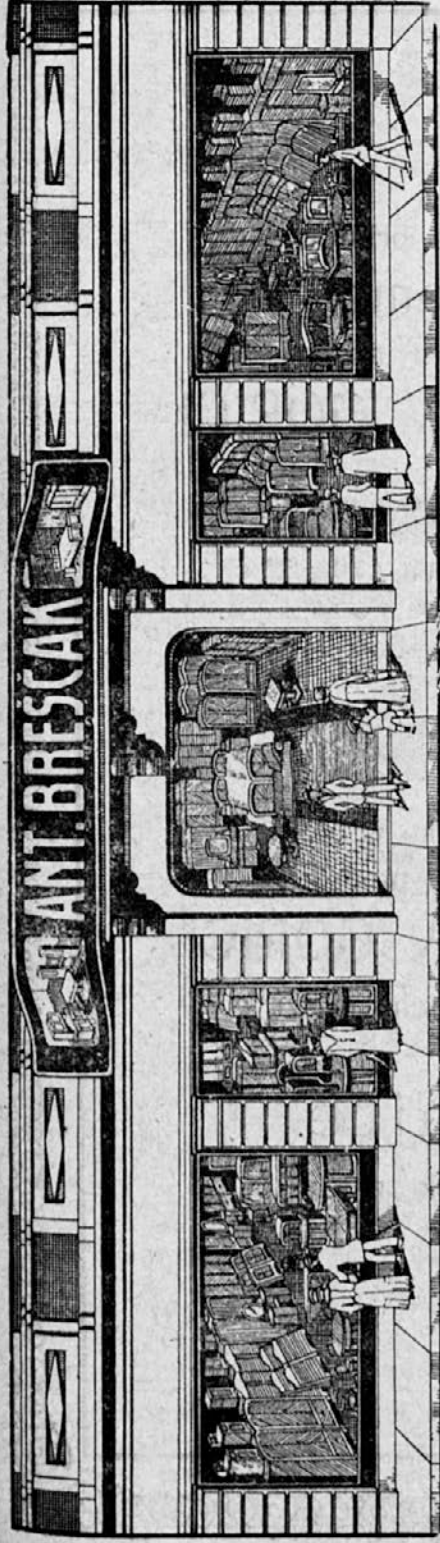
Lekarna Contin

Corso Verdi

nasproti mestnemu parku

Zaloga domačih in inozemskih zdravil. - Tovarna za cepivo vseh vrst. Posebnosti: Nutremina, močka za slabotne otroke, Roburol za odrastle, Sirup proti kašlju i. t. d.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

Dober, zdrav in **zajamčeno pristen**
jugoslovanski krompir
bo začela uvažati začetkom marca
ZADRUŽNA ZVEZA V GORICI

Semenska ajda, ki jo je lani nabavila za svoje članice Zadružne zveza, se je obnesla zelo dobro. — Pošljite tudi letos čimprej naročila.

Angleško modro galico, nemško modro galico, italijansko modro galico, prodaja
ZADRUŽNA ZVEZA V GORICI

Tam se dobi tudi žveplo vseh vrst!

Uporablajte

Superfosfat, Kalijevo sol, Čilski soliter,
Orehove tropine.